

نماز در نهج البلاغه

۱- نقش اساسی نماز و اهتمام به نماز

حضرت علی(ع) ضمن تأکید بر امر نماز، از عوامل سقوط دوزخیان نخواندن نماز برمی‌شمرد و می‌فرماید:

«تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوا بها فانها «كانت علی المؤمنین کتاباً موقوتاً» الا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا: «ما سئلكم فی سقر؟ قالوا: لم نک من المصلین.» و انها لتحت الذنوب حت الورق و تطلقها. اطلاق الربق و شبهها رسول الله - صلی الله علیه و آله و سلم - بالحمه تكون علی باب الرجل فهو یغتسل منها فی الیوم واللیله خمس مرات فما عسی ان یرقی علیه من الدرن» ۱

«مردم! نماز را برعهده گیرید و آن را حفظ کنید، زیاد نماز بخوانید و با نماز خود را به خدا نزدیک کنید. نماز فریضه واجبیه است که در وقت‌های خاص بر مؤمنان واجب گردیده است. آیا به پاسخ دوزخیان گوش فرا نمی‌دهید آن هنگام که از آن‌ها پرسیدند: چه چیز شما را به دوزخ کشانده است؟ گفتند: ما از نمازگزاران نبودیم. همانا نماز! گناهان را چونان برگ‌های پاییزی فرو می‌ریزد و غل و زنجیر گناهان را از گردن‌ها می‌گشاید. پیامبر اسلام(ص) نماز را به چشمه آب گرمی که بر درِ سرای مردی جریان داشته باشد تشبیه کرد. اگر روزی پنج بار خود را در آن شستشو دهد، هرگز چرک و آلودگی در بدن او نماند.»

به حضرت علی(ع) عرض شد: نظر شما درباره کسی که نماز نمی‌خواند چیست؟ آن حضرت فرمودند: کافر است. ۲

بر اهتمام به نماز نوجوانان نیز تأکید فراوانی شده است: «عملوا صبیانکم الصلوه و خذوهم بها اذا بلغوا الحلم» ۳ به کودکان نماز بیاموزید و آن را به هنگام بلوغ بر ترک نماز مؤاخذه کنید.

«اذا عقل الغلام و قرا شیئاً من القرآن علم الصلوه» ۴ «هرگاه پسر بچه به حد رشد برسد و مقداری از قرآن را بخواند، باید به او نماز آموخته شود».

۲ - نماز وسیله تقرب

بهترین و نزدیک‌ترین راه‌هایی که انسان می‌تواند به خالق خویش برسد، در خطبه یکصد و ده آن حضرت بیان شده است. «ان افضل ما توسل به المتوسلون الی الله... و اقام الصلوه فانها المله» ۵ «بی‌گمان برترین وسیله پیوستگی پیوستگان به خدای سبحان عبارت است از: برپا نمودن نماز به عنوان آیین امت».

«الصلاة قربان کل تقی» ۶ حضرت علی(ع) فرمودند: نماز موجب نزدیکی هر پارسایی به خداست.

۳ - فرهنگ نماز

«اللهم انی اول من اناب و سمع و اجاب لم یسبقنی الا رسول الله (ص) بالصلوة». ۷ «خدایا من نخستین کسی هستم که به تو روی آورد و دعوت تو را شنید و اجابت کرد، در نماز کسی از من جز رسول خدا (ص) پیشی نگرفت. ابن سینا دانشمند بزرگ اسلامی با استفاده از فرهنگ نماز می گوید: هرگاه در یکی از مسایل علمی مشکلی به وجود می آمد و کسی نبود که مرا یاری کند، وضو گرفته و به مسجد رفتم. پس از خواندن دو رکعت نماز حل آن مشکل را از خداوند متعال می طلبیدم. در نتیجه مشکل من بدین صورت برطرف می گردید.

نماز پڑهنا

۴ - حق نماز

«صل الصلوة لوقتها الموقت لها و لا تعجل وقتها لفراغ ولا توحرها عن وقتها لاشتغال. واعلم ان کل شی من عملک تبع لصلاتک». ۸ نماز را در وقت خودش به جای آر، نه این که در بیکاری زودتر از وقتش بخوانی و به هنگام درگیری و کار، آن را تأخیر بیندازی و بدان که تمام کردار خوبت در گرو نماز است.

نماز معیار ارزش گذاری سایر اعمال انسان است. شخص نماز گزار علاوه بر نماز خویش، باید سایر افراد خانواده را نیز تشویق به خواندن نماز بکند. این موضوع در خطبه ۱۹۹ علی (ع) به طور واضح بیان شده است. «و قد عرف حقها رجال من المؤمنین الذین لا تشغلهم عنها زینة متاع و لا قرۃ عین من ولد ولا مال...» ۹

«همانا کسانی از مؤمنان حق نماز را شناختند که زیور دنیا از نماز بازشان ندارد و روشنایی چشمشان یعنی اموال و فرزندان مانع نمازشان نشود. خدای سبحان می فرماید: «مردانی هستند که تجارت و خرید و فروش، آنان را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد.»

رسول خدا (ص) پس از بشارت به بهشت خود را در نماز به زحمت می انداخت، زیرا خداوند به او فرمود: «خانواده خویش را به نماز فرمان ده و بر انجام آن شکیبا باش. پس پیامبر (ص) در پی خانواده خود را به نماز فرمان می داد و خود نیز در انجام نماز شکیبا بود.»

نماز دربرگیرنده آثار و برکاتی است. با توجه به فرمایشات حضرت علی (ع) به بیان برخی از موارد آن می پردازیم:

الف - نماز علامت ایمان: «قال النبی صلی الله علیه وآله: علم الايمان الصلوة فمن فرغ لها قلبه و قام حدودها فهو مؤمن». ۱۰ «رسول خدا فرموده است: نماز پرچم و علامت ایمان است. پس هر کس قلبش را آماده نماز کند و حد و حدود آن را رعایت کند، مؤمن است.»